

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	กลยุทธ์ในการปรับตัวของเกษตรกรปกาเกอญอในการปลูก กะหล่ำปลี: กรณีศึกษาบ้านห้วยส้มป่อย ตำบลคอยแก้ว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ผู้เขียน	นางสาวสุภารัตน์ กาญจนขันธกุล
ปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพ และข้อจำกัดของระบบการผลิตกะหล่ำปลี ในแง่ของการผลิตนิเวศน์ไร่นาและเศรษฐกิจครัวเรือนของปกาเกอญอและ 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการปรับตัวของเกษตรกรปกาเกอญอกลุ่มต่าง ๆ เมื่อประสบปัญหาจากระบบการผลิตกะหล่ำปลี ภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาได้ใช้แนวคิดกลยุทธ์ในการปรับตัวของเกษตรกร 3 รูปแบบคือ 1) เปลี่ยนแนวทาง 2) เปลี่ยนรูปแบบวิธีการ และ 3) ไม่เปลี่ยนแปลง ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในด้านนิเวศน์ของที่ดิน การถือครองที่ดิน ฐานะเศรษฐกิจครัวเรือน และความรู้การจัดการที่แตกต่างกัน ผลจากการเก็บข้อมูลจาก 22 ครัวเรือนตัวอย่างพบว่าระบบผลิตทางการเกษตรของหมู่บ้านห้วยส้มป่อยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อยังชีพในอดีตมาเป็นการผลิตเพื่อการพาณิชย์ในปัจจุบัน ที่เน้นการปลูกกะหล่ำปลีที่ต้องใช้การลงทุนสูง มุ่งเน้นให้เกษตรกรผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาด เพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด แต่ผลจากการปฏิบัติในระบบการผลิตเกษตรเชิงพาณิชย์กลับไม่ได้ทำให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น ตรงกันข้ามกลับสร้างปัญหาหลายประการต่อผู้ผลิต และผลกระทบจากปัญหาของระบบเกษตรเชิงพาณิชย์ที่มีความสำคัญต่อเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ เกษตรกรต้องสูญเสียศักยภาพในการพึ่งตนเอง การพึ่งพาระบบตลาดทั้งในด้านปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต เกษตรกรต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปัญหาราคาผลผลิตมีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ระบบเกษตรเชิงพาณิชย์ยังได้สร้างปัญหาอื่น ๆ ขึ้นในหมู่บ้านไว้อีกมากมายไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม

ทางออกจากระบบเกษตรเชิงพาณิชย์คือ การมีกลยุทธ์การปรับตัวด้านระบบการผลิตจากเกษตรเชิงพาณิชย์ โดยมีศักยภาพเงื่อนไขและข้อจำกัดที่ต่างกัน จากการศึกษาพบว่ามีด้วยกัน 3 กลยุทธ์ด้วยกันคือ

(1) กลยุทธ์ด้านเปลี่ยนแนวทางมี 2 รายคือเปลี่ยนวัตถุประสงค์การปลูกพืช ชนิดเพื่อยังชีพ วนเกษตร เกษตรกรสามารถปรับแนวทางได้เนื่องจากเงื่อนไข ด้านการเข้าถึงและสิทธิที่ดิน ของบรรพบุรุษมีความมั่นคงและจำนวนที่ดินมีมาก มีอาชีพนอกภาคการเกษตรที่มั่นคง เช่น รับราชการ มีเงินทุนส่วนตัวและมีแรงงานในครัวเรือนมาก

(2) ไม่เปลี่ยนแนวทางแต่เปลี่ยนรูปแบบและวิธีการ

2.1 มี 10 รายที่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชแบบหมุนเวียน พักดิน ด้วยเงื่อนไขที่กำหนด สำหรับกลยุทธ์นี้ได้แก่ ด้านการเข้าถึงและสิทธิที่ดิน ของบรรพบุรุษมีความมั่นคงและจำนวนที่ดินมีปานกลาง ลักษณะกายภาพของสูงชันพื้นที่ไม่คดน้ำ มีอาชีพนอกภาคการเกษตรที่ไม่มั่นคง เช่น ค้าขาย รับจ้างทั้งในและนอกภาคเกษตรกร มีเงินทุนส่วนตัวและมีแรงงานในครัวเรือนปานกลาง

2.2 มี 8 รายที่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชแบบหมุนเวียนพืช ไม่พักดิน ด้วยเงื่อนไขที่กำหนดสำหรับกลยุทธ์นี้ได้แก่ ด้านการเข้าถึงและสิทธิที่ดิน ของบรรพบุรุษมีความมั่นคงและจำนวนที่ดินมีน้อย ลักษณะกายภาพของสูงชันพื้นที่ไม่คดน้ำ มีอาชีพนอกภาคการเกษตรที่ไม่มั่นคง เช่น ค้าขาย รับจ้างทั้งในและนอกภาคเกษตรกร มีเงินทุนส่วนตัวและมีแรงงานในครัวเรือนน้อย

(3) มี 2 รายที่ไม่เปลี่ยนแนวทางทำการผลิตพืชพาณิชย์ต่อเนื่องโดยไม่เปลี่ยน เพราะเงื่อนไขที่กำหนดสำหรับกลยุทธ์นี้ได้แก่ ด้านการเข้าถึงและสิทธิที่ดิน ของบรรพบุรุษมีความมั่นคงและจำนวนที่ดินมีน้อยมาก ลักษณะกายภาพของสูงชันพื้นที่คดน้ำ ไม่มีอาชีพนอกภาคการเกษตรทำการเกษตรอย่างเดียว มีเงินทุนส่วนตัว มีแรงงานในครัวเรือนน้อยมาก

ทั้งนี้เงื่อนไข ปัจจัยที่มีผลต่อการกลยุทธ์การปรับตัวด้านระบบการผลิตของเกษตรกร คือการเข้าถึงที่ดิน ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ฐานทางเศรษฐกิจ (ทุนเดิม) มีทางเลือกได้มากกว่า แรงงานในครัวเรือน ทั้งหมดนี้มีผลอย่างมาก ส่วนอื่นมีผลน้อยได้แก่ ความรู้และการจัดการ ดังนั้นเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดระบบการผลิตของเกษตรกรบางกลุ่ม ส่งผลให้มีความมั่นคงในอาชีพ และมีรายได้มากขึ้น สามารถช่วยลดรายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิตและช่วยลดภาระหนี้สินให้ช่วยลดรวมทั้งยังเป็นการปรับปรุงช่วงฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรให้กลับคืนมาอีกด้วย

Thesis Title	Adaptive Strategies of <i>the Pga K'nyau</i> Farmers in Cabbage Farming: A Case Study of Huai Som Poi Village, Doi Kaeo Sub-district, Chom Thong District, Chiang Mai Province
Author	Ms. Sudarat Kanchanakhathakun
Degree	Master of Science (Sustainable Land Use and Natural Resource Management)
Thesis Advisor	Lecturer Dr. Sidthinat Prabudhanitisarn

ABSTRACT

The objectives of the study are 1) to study and analyze capability and limitation of cabbage production in eco-system of *Pakahkayor* village, and 2) to study adaptive strategies of *Pakahkayor* farmers coping with the problems of cabbage production.

This research applies 3 farmers' adaptive strategies 1) change mode of production 2) change the methods and 3) non-adaptive production. They depend on the land, access and ownerships, household's economy and knowledge. The results from 22 sampled households showed that Huai Som Poi Village's agricultural production system has changed from subsistence to commercial. They emphasized on cabbage as monoculture with high investment. Farmers produced under market demand in order to earn the highest income. Unfortunately, their returns from commercial agriculture worsened quality of farmer's life. They lost their production abilities. They had to pay increasing cost, while the product price was not stable. Therefore, most of the farmers could not afford for high investment. It also affected the household expenses. They ended up in indebtedness. In addition, cabbage farming has damaged natural resources and ecology.

Adaptation to this problem were founded among three groups of cabbage growers, and could be identified by 3 strategies.

(1) Change mode of production: 2 households had quit cabbage and changed their farming to be more sustainable. They succeeded it well because they had sufficient land with more secured rights from their ancestor. They also have more income generating activities such as work in government services as well as they had their own budget and sufficient family labors.

(2) Change methods within the same mode of production

2.1 10 households had adapted without mode of production. The conditions enabling this strategy were owning moderate to sufficient land with moderate fertility near water. Their households economy lied at moderate level with sufficient capitals and labor

2.2 8 households had adapted without mode of production. The conditions enabling this strategy were owning moderate to sufficient land with low fertility and lack of water. Their household economy lied at low level with sufficient capitals and labor

(3) Non adaptive: have 2 households

The fixed conditions for remaining production cabbage production without any change; were the insufficient, yet secured ownership land. Even their lands were physically suitable and located near water resource, because they have very limited other income generating options and limited capital they could not afford to change the production system.

In conclusion, the most important conditions permitting farmers to adapt their production in a more sustainable way are land holding, and economic/income generating options respectively. If such conditions change in a more positive way, the farmers could adapt themselves to better production, quality of life and sound ecology.